

TĚŠÍNSKÉ
DIVADLO
ČESKÁ SCÉNA

Paul Pörtner

SPLAŠENÉ NŮŽKY

Ředitel a šéf České scény
Dramaturgyně České scény

Petr Kracík
Alice Olmová

Paul Pörtner

Premiéra 28. 1. 2023

SPLAŠENÉ NŮŽKY

Režie

Robert Bellan

Překlad

Petr Novotný

Scéna

Jaroslav Milfajt

Kostýmy

Alena Scháferová

Hudba

Mario Buzzi

Dramaturgie

Alice Olmová

Antonín Řezníček (Tony) kadeřník, majitel salonu „Splašené nůžky“

Ondřej Frydrych

Barbara Marková kadeřnice

Daniela Sedláčková

Madam Schubertová klientka z vyšší společnosti

Šárka Hrabalová

Eda Lorenc obchodník se starožitnostmi

Zdeněk Klusák

Pankrác Rosický zákazník

Miroslav Liška

Matěj Veverka zákazník

Tomáš Hába

Inspice

Dominik Grác

Náповěda

Libuše Berková

Inscenace vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a města Český Těšín

D. Sedláčková, O. Frydrych

Paul Pörtner (1925-1984)

Německý dramatik, prozaik, překladatel a editor

Po absolvování režijního učiliště v divadle v rodném Wuppertalu studoval Pörtner od roku 1951 filozofii a německou a francouzskou literaturu na univerzitě v Kolíně nad Rýnem. Později pokračoval ve studiu ve Francii. V roce 1958 se začal živit jako profesionální autor a od roku 1976 byl trvale zaměstnán u Norddeutscher Rundfunk v Hamburku jako režisér rozhlasových her. Jeho povídky a romány se velmi často zabývají sociálními outsidersy a znevýhodněnými, vedle toho ukazují Pörtnera jako spisovatele, který byl hluboce přitahován

k burlesce, v níž jeho postavy jednají zoufale a iracionálně. Důsledně také používá experimentální jazyk a slovní hříčky. Jeho zájem o avantgardní divadlo ho přivedl k přijetí teorií Jacoba Levyho Morena, Antonina Artauda a Erwina Piscatora. Navíc díky své scénické práci režiséra a dramatika propadl kouzlu commedie dell'arte i absurdismu Kurta Schwitterse a Alfreda Jarryho. Kromě svých semnácti divadelních her napsal Pörtner více než 20 rozhlasových her, které jsou dodnes vlivné v německy mluvícím světě.

Epocha
Všetka vďaka
je za nás
Kto je ten
človek, ktorý
je za nás
Kto je ten
človek, ktorý
je za nás

M. Liška, Z. Klusák

T. Hába

O tom, kdo je vrah, rozhodujete vy!

Splašené nůžky aneb Když hlediště hledá vraha

V roce 1963 napsal Pörtlner hru Scherenschnitt oder Der Mörder sind Sie, v níž hlavní roli hraje publikum. Poprvé byla uvedena téhož roku v Theater Ulm a Pörtlnerův příklad následovalo nejméně sedmdesát pět dalších německých divadel. Ve Spojených státech se Scherenschnitt, přepsaný a nazvaný Shear Madness, stal nejdéle uváděnou nehudební hrou v jevištní historii USA. Produkce v osmnácti dalších zemích udělaly z této hry mezinárodní hit; s výjimkou Pasti na myši od Agathy Christie je Pörtlnerova interaktivní hra v současnosti nejdéle hranou hrou na

světě. Interaktivní detektivní komedie se odehrává ve stejnojmenném kadeřnickém salónu, kam za poněkud osobitým personálem přicházejí zákazníci, aby se nechali nejen ostříhat, ale zároveň se pobavili a probrali, co je nového. Ten dnešní den vypadá jako každý jiný, ale atmosféra se mění ve chvíli, kdy piano v prvním patře přestane hrát a je spáchán zločin. Hra dokonale mísí napětí a zábavu a nabízí neopakovatelný zážitek, neboť je založena na komunikaci herců s obecnstvem, které přejímá vládu nad vývojem děje.

Historie nůžek

Nůžky přicházejí do našich životů ve starověku a původně nebyly určeny pro potřeby kadeřnictví či na stříhání papíru a tkanin. Jejich primárním cílem bylo stříhání ovcí. Nejstarší nůžky byly nalezeny v Egyptě a pocházejí z XVI. století před naším letopočtem.

Historie nůžek se v Evropě začala psát v X. století. Podobu nůžkám tak, jak je známe dnes, dal Leonardo da Vinci. Vývoj nůžek se však nezastavil; postupně se začaly používat například v lékařství, stal se z nich vhodný a uznávaný dárek pro ženy a dnes jsou pro lidstvo stejně nezbytné jako před stovkami let.

Z. Klusák, M. Liška, D. Sedláčková, D. Frydrych, Š. Hrabalová

Historie holení

Těžko najdeme jinou výhradně mužskou činnost, než je holení vousů. Podle dochovaných jeskynních maleb se muž již v době kamenné pokoušel zkrotit svůj plnovous. Jedním z prvních holicích nástrojů byla čepelka z pazourku; ta se poprvé objevila cca 30 000 př. n. l. Účelem zřejmě nebyla ani tak snaha zalíbit se, ale spíše rituální úkony k uctění nadpřirozených sil.

Dalším vývojovým stupněm nástrojů pro holení byly zřejmě dvě lastury, které fungovaly jako pinzeta, případně se používala ostrá hrana mušle nebo pazourku a samozřejmě voda. K rozvoji holicích nástrojů došlo až s rozmachem metalurgie. V mezopotamské oblasti, Indii a Egyptě byly nalezeny břitvy vyrobené z mědi, což bylo přibližně kolem roku 3 000 př. n. l. Je vysoce pravděpodobné, že v této době se již jednalo o estetickou záležitost.

Z dochovaných záznamů víme, že pěstěný vous byl nejen módní, ale také určitým způsobem kastroval společenskou vrstvu. Například Alexander Veliký ve své době, tj. ve 4. století př. n. l., prosazoval holení, neboť věřil, že muži vypadají úhledněji a čistěji.

Babyloňané, Asyřané a Peršané nosili svůj vous velmi pěstěný, stáčený do ruliček, u některých byl také posypán zlatým práškem. Nošení vousů bylo výsadou vládnoucí kasty. Ze starověkého Egypta je velmi známá faraónská bradka, která byla buď pěstěna svým nositelem, nebo byla nasazována umělá. Z této doby jsou také dochovány zmínky o prvních lazebnících a lazebnických školách.

Zvyk holení obličje přejali také Řekové a Římané, vyholená tvář byla nutností. Nástrojem lazebníka byla želez-

T. Hába, O. Frydrych

ná břitva, která ovšem nedržela dobře ostří a mnohdy tak zákazník odcházel pořežán.

Nicméně návštěva lazebníka byla společenskou záležitostí. Muži se zde setkávali a debatovali o politice či společenských událostech. Přestože ve středověku dochází k úpadku péče o zevnějšek, úprava vlasů a vousů byla stále aktuální. Postupem času se upravený vous stal výsadou šlechticů či státních a církevních hodnostářů.

První moderní sklápovací břitva pochází ze Sheffieldu v Anglii, centra nožářského řemesla 18. a 19. století. Vysoko kvalitní ocel ideální pro břitvy vynalezl již v roce 1740 Benjamin Huntsman pomocí tehdy speciálního procesu tavění. Její tvrdost byla vyšší než tvrdost německé oceli a britští nožíři ji odmítali dále zpracovávat. Celou svou pro-

dukci ze začátku tedy vyvážel do Francie. Vzrůstající obchodní soupeření s dováženou francouzskou nožářskou produkcí ovšem donutilo i britské zpracovatele, aby tento materiál začali také používat a tím zvýšili svou konkurenceschopnost. Sheffieldská ocel je známá jako sheffieldská stříbrná ocel a je vyhledávána pro svůj lesk i excellentní kvalitu a je stále používána pro výrobu břitev, např. francouzským výrobcem stojícím za značkou Thiers Issard.

Další vývojovou fází holicích nástrojů nastartoval Francouz Jean Jacques Perret se svým prvním holicím strojkem, který vynalezl na konci 18. století. Tento velký expert na holení tak prokrestil cestu svým následovatelům, a tak se v roce 1902 nápadu na holicí strojek ujal K. C. Gillette a na svět přichází jednorázový holicí strojek s výměnnými čepelkami.

To, co zpočátku vypadalo jako velký propadák, se setkala s obrovským nadšením a svému vynálezci přineslo nebývalý úspěch. Původně byly žiletky vyráběny jako jednorázové, nicméně obecně bylo známo, že tzv. jednorázové žiletky se používaly tak dlouho, dokud se s nimi dalo holit. V polovině 50. let vstoupila na scénu firma Wilkinson Sword, jejíž dlouhá tradice ve výrobě mečů pomohla ve vývoji holicí čepelky z antikorozní oceli, která se neměla otupit ani po několikerém použití. Postupně se přidávají další a další čepelky pro hladší a jemnější oholení.

V roce 1928 byl patentován elektrický holicí strojek. Jako první se do jejich výroby vrhla společnost Remington a spolu s žiletkami postupně překonaly klasické břitvy. Největší rozmach klasických břitev byl zaznamenán na přelomu 19. a 20. století a o jejich

definitivním úpadku se začíná hovořit asi tak od poloviny 20. století, kdy byly nahrazeny žiletkami a elektrickými strojky.

V současné době prožívají břitvy svou renesanci a holení břitvou začíná opět přicházet do módy. Břitva je totiž elegantním nástrojem gentlemana a její používání je spojeno s umem, jistotou ruky a sebedůvěrou. Přesto má holení břitvou v našich zemích nádech jisté exotiky a u někoho vzbuzuje i lehké obavy, ale hlavně vyvolává velkou zvědavost. Oholení břitvou je rozhodně zážitek, který by si měl každý muž dopřát.

O. Frydrych, Z. Klusák

Holičství v Čechách

Zlatým věkem péče o zevnějšek a rozmachu holičské profese byl přelom 19. a 20. století. Návštěva holičství byla součástí společenského postavení muže. Účelem bylo samozřejmě nejen nechat se oholit, ale také prodiskutovat společenské události a politické dění. Holičství bylo oblíbeným místem setkávání a diskusí. Dnes nám pojem holičství splývá s pojmem kadeřnictví, jenže na počátku století bylo dámské kadeřnictví striktně odděleno, navíc v holičstvích pracovali téměř výhradně muži. A pokud jste se v dané době chtěli jednou z těchto profesí živit, museli jste se vyučit v oboru „holič“ nebo „kadeřník, vlásenkář“. Z toho je patrné, že nešlo o souhrnnou profesi; holičství bylo nutné vyučit se samostatně, což také svědčí o společenské váženosti této profese. Bohužel rok 1948 znamenal pohromu pro živnost holičskou, došlo totiž ke znárodnění a tím i devastaci společenství holičů.

Holičské salóny se dostaly na pokraj zkázy a poslední rána jim byla zasazena na počátku 90. let, kdy se ve společnosti rozmohl trend unisex účesů i oblečení. Po holičství jako by se slehla zem. Muži chodili do kadeřnictví nebo je stříhaly jejich partnerky doma a tradice návštěvy holičství jakožto společenská událost v podstatě zanikla. Ve světě však čistě pánská holičství stále fungovala.

Nyní lze říci, že trendy je opět ženskost a mužnost. Upravený, čistý, oholený muž je v kurzu, je to zase ten muž, který si začíná dopřávat péči, jaká byla vždy běžná. A tak se v současnosti můžeme setkat s narůstajícím počtem barbershopů, které mužům nabízejí nejen lazebnické služby, ale také zážitek, intimní prostor určený pouze pro ně výjimečnost, exkluzivitu a dokonalou péči o vlasy a vousy. Kromě perfektního ošetření si tu můžete vychutnat i sklenku whisky či dobrý doutník.

ADVENT
v Těšíně
25. 11. 2022
15.00 – 19.00
Náměstí ČSA, Český Těšín

TĚŠÍNSKÉ LISTY

T. Hába, D. Frydych, Z. Klusák

Vývoj kadeřnického řemesla

První zmínky o kadeřnickém řemesle bychom našli ve starověkém Egyptě. Profesi kadeřníka se v těchto dávných časech věnovali hlavně otroci. Podle historických pramenů a z dochovaných vykopávek je evidentní, že se o tělo i vlasy uměli Egypťané starat velmi dobře. Tato doba je proslulá aplikací regeneračních zábalů a vonných olejů. Prioritou egyptských kadeřnic a kadeřníků byl pečlivý sestřih vlasů, které se v poslední fázi přimašťovaly, aby se docílilo potřebného lesku. Ochlupení se považovalo za nečisté, proto bylo úkolem kadeřníka je důkladně odstranit. Ušetřeno nezůstalo často ani obočí. Mezi účesy byla nejpopulárnější různě střižená mikáda s výraznými ofinami. Vlasy se zdobily copánky, stuhami, čelenkami, korálky a výjimkou nebylo ani peří či zlato. Faraoni si nechávali holit hlavy, ale pro slavnostní příležitosti si nasazovali těžké, kudrnaté černé paruky.

Přesuneme-li se do Řecka a Říma, objevíme jiné trendy; ženy se pyšnily dlouhými vlasy, nejlépe mírně zvlněnými nebo je nosily vyčesané do uzlu na temeni hlavy. Řecké ženy si barvily vlasy henou dočervena a s oblibou si je sypaly zlatým práškem. Drdoly se různě proplétaly a prokládaly. Později byly módní bohatší účesy, které byly doplňovány příčesky, začaly se zdobit stuhami a čelenkami. Pánské vlasy se stříhaly nakrátko, a dokonce si hlavy nechávali i zcela vyholit. V Řecku byli lazebníci považováni za mistry svého řemesla a bohatší domácnosti si své otroky nechávali speciálně vyučit. Římané pak začali s přibývajícím mocí a bohatstvím zvyšovat své nároky na módu, a tak i lazebnické a kadeřnické řemeslo nabývalo na prestiži. Účesy byly dekorativnější, čelenky byly vystříhány péry, květy lotosu, perlami či zlatými ozdobami, oblíbená byla též změna barvy vlasů. Nejprve byl módní

M. Liška, D. Frydrych, Š. Hrabalová, D. Sedláčková

M. Liška, O. Frydrych, Z. Klusák

narudlý odstín, kterého kadeřník docílil speciálně vyrobeným mýdlem z kozího loje a bukového listí. Později přišly do módy světlé odstíny, a tak si Římanky barvily vlasy na blond, ne bály se sáhnout po parukách z vlasů germánských dívek i vlastních otroků. Vyšší třídy byly zvyklé používat kulmy a oblíbený stále zůstal zlatý vzhled.

Od antických dob se vlasová kultura stala součástí společenského vývoje. Dlouhou dobu se jen přirozeně vyvíjela. Ale pak nastupuje baroko a s ním revoluce „krásna“. Umělecká díla, stavby a samozřejmě i móda měly ohromovat svou velkolepostí, bohatostí a nádherou. V tomto období dochází také k podstatné změně v úpravě vlasů jak u žen, tak i u mužů. Baroční kadeřníci měli plné ruce práce s přípravou značně složitých účesů. Lehce zvlněné účesy žen z poloviny 17. století přestávají stačit, vlasy se začínají tupírovat do velké výšky a zdobit nejrůznějšími ozdobami, např. perím, perlami či vzácnými kameny.

Mezi muži byla oblíbená především bohatá paruka z pravých vlasů, kterou tvořila soustava velkých loken a vln padajících mnohdy až na hrudník. 20. stoletím získávají zkrášlovací, kadeřnické i holičské salóny opět svou původní slávu. Slouží jako společenská místa, kde si ženy nechávají upravovat vlasy a zkrášlovat obličej, a zároveň poskytují příležitost pro osobní setkávání. Bohaté ženy měly stále své osobní kadeřníky, kteří docházeli k nim domů, ale většina žen již navštěvovala kadeřnické salóny. Revoluční změnou pak bylo zavedení elektřiny. Dámská kadeřnictví začala používat vysoušeče vlasů a další vymoženosti, nabízela trvalé ondulace, byly vyvinuty nové postupy barvení vlasů. Měnily se i sestřihy; např. po I. světové válce se stal velmi populární krátký střih tzv. „bob cut“ či jiné krátké účesy.

Dnes vám vlasoví mistři vytvoří účes, jaký budete chtít; mají k dispozici perfektní nástroje, dokonalé přístroje i počítačovou vizualizaci. Stačí si vybrat...

Režisér Robert Bellan

„Splašené nůžky jsou unikátní tým, že kombinují napětí detektivky, komediální humor a interakci hlediště/jevišťe... Diváci by si toto představení neměli nechat ujít, protože zasahovat aktivně do vyšetřování kriminálního činu a rozhodovat o ději hry se jim pravděpodobně v divadle tak často nestane. Jako režisér mám trochu rozpolčené pocity; na jednu stranu se velmi těším, až herci nastoupí před diváky a budou s nimi muset spolupracovat, na druhou stranu se ale trochu bojím, protože mám rád věci předem připravené a domluvené a reakce diváků i míra jejich spolupráce se tak úplně odhadnout nedají. No, uvidíme. V každém případě jsem rád, že u tohoto projektu mohu být a budu se snažit herce na všechny eventuality tohoto divadelního dobrodružství pořádně připravit.“

Š. Hrabalová

Š. Hrabalová, D. Sedláčková

M. Liška

Šéf obchodu a marketingu Kateřina Mertha
Šéf jevištního provozu Roman Sekula
Šéf provozu světel a zvuku Vladimír Rybář
Vedoucí dekorační dílny Kristina Libosková
Vedoucí krejčovny Karin Szostoková
Vedoucí vlásenkárny Šárka Szeligová
Vedoucí rekvizitárny Josef Kurek
Vedoucí garderoby Jana Černá

Světla Robert Kurkiewicz / Dariusz Molicki
Zvuk Roman Rakowski / Wojciech Bielach
Vlásenky Pavla Cwiertková
Rekvizity Ivana Kolondrová
Garderoba Jana Černá / Monika Minarzová
Jevištní technika Jiří Ponča / Jiří Gebhart
Roman Szarowski / Jindřich Tesarczyk

Redakce programu Alice Olmová
Jazyková korektura Martina Bojdová
Foto Miroslav Pawelek / Karin Dziadková
Grafický zlom Iva Lupková
Tisk ProPrint Český Těšín, spol. s r. o.

*Autorská práva k dramatickému textu zastupuje Aura - Pont, s. r. o.,
Veslařský ostrov 62, 147 00 Praha 4*

*Pořizování zvukových nebo zvukově obrazových záznamů
z představení je zakázáno*

KVĚTINKA
&
Darkovka M. R.

Z. Klusák, O. Frydrych, T. Hába, Š. Hrabalová, D. Sedláčková, M. Liška

TĚŠÍNSKÉ DIVADLO ČESKÝ TĚŠÍN

Ostravská 67, 737 35 Český Těšín

tel.: +420 558 746 022/23

e-mail: obchodni@tdivadlo.cz

www.tdivadlo.cz

VSTUPENKY, PŘEDPLATNÉ, DÁRKOVÉ KARTY

Informační centrum a pokladna TD

náměstí ČSA 1222/10, Český Těšín

úterý-pátek 14:00 - 17:00

nebo hodinu před představením v TD

Č E Š K Ý T Ě Š Í N

Moravskoslezský
kraj

Príspevková organizace
Moravskoslezského kraje

